SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ
Hyvinvointi- ja palveluosasto
Toimintakyky-yksikkö
Anne Kanto-Ronkanen
erityisasiantuntija

5.11.2019

Eduskunta
Valtiovarainvaliokunta
Kunta- ja terveysjaosto

Viite: HE 29/2019 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2020

VETERAANIPALVELUIDEN TOIMIVUUS JA RAHOITUKSEN RIITTÄVYYS

Sosiaali- ja terveysministeriön pääluokan 33. luvun 50. Veteraanien tukeminen määrärahat muodostuvat lähinnä sotainvalideille ja rintamaveteraaneille maksettavista korvauksista, etuuksista ja kuntoutuksesta. Keskeisimpiä lakeja korvausten maksamiseen ovat sotilasvammalaki (404/1948) sekä laki rintamaveteraanien kuntoutuksesta (1184/1988) sekä laki rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain muuttamisesta (54/2019), joka tuli voimaan 1.11.2019. Marraskuun alusta alkaen myös tunnuksen omaaville rintamaveteraaneille ovat kotiin vietävät palvelut maksuttomia.

Sotainvalidien ja rintamaveteraanien määrä laskee tulevina vuosina voimakkaasti noin 20- 25% vuodessa. Heidän keski-ikänsä on noin 94 vuotta. Tulevina vuosina he tulevat tarvitsemaan enemmän hoito- ja kuntoutuspalveluja kotona tai palveluasumisessa. Hallitusohjelmassa todetaan, että ikääntymisen myötä heidän ja heidän läheistensä tuen tarve lisääntyy. Sotiemme veteraanien tuki ja palvelut turvataan. Varmistetaan, että palvelut toteutuvat laadukkaina kaikkialla maassa. Valtiokonttori seuraa palvelujen toteutumista sekä tarvittaessa Valtiokonttori antaa lisäohjausta kunnille palvelujen järjestämisestä. Aluehallintovirastot seuraavat ja valvovat myös veteraanipalvelujen toteutumista osana sosiaali- ja terveyspalvelujen valvontaa.

Kunnat ovat hyvin eri tavoin järjestäneet sotainvalidien ja rintamaveteraanien palvelut, eivätkä välttämättä kaikki veteraanit ole saaneet heille kuuluvia palveluja. Tähän saakka veteraanipalvelujen rahoitus on ollut määrärahasidonnaista, mikä on osaltaan rajoittanut palvelujen saatavuutta. Valtiokonttori ja veteraanijärjestöt yhdessä ovat tiedottaneet tänä vuonna runsaasti kuntia veteraanipalvelujen järjestämisestä sekä niiden sisällöstä. Valtiokonttori on tehnyt ohjekirjeen kunnille sekä lähettänyt kaksi kuntatiedotetta palvelujen järjestämisestä sekä kunnille maksettavien korvausten hakemisesta.

Veteraanien ikääntyessä kuntoutustoimintaan varatut määrärahat ovat riittäneet hyvin ja kunnat ovat myös palauttaneet niitä, vaikka rintamaveteraanien kuntoutustoiminnan menoihin varattua määrärahaa on voinut käyttää myös kotiin vietäviin palveluihin. Tämän vuoden lopussa (1.11.2019) voimaan tullut uudistus rintamaveteraaneille korvattavista kotiin vietävistä palveluista on arviomääräraha. Kunnat ovat ensimmäistä kertaa tänä syksynä arvioineet tarvitsemansa rahoituksen ennakkoon kotiin vietävien palvelujen järjestämiseksi. Kuntien antamien tarkennettujen tietojen mukaan tullaan talousarvioissa 2020 momentille 33.50.58 varattu arviomääräraha ylittämään. Lisämäärärahaa on ehdotettu tämän vuoden neljännessä lisätalousarvioehdotuksessa

(LTAE IV 2019) ja talousarvioehdotuksen täydentämisessä (TAET 2020), jotta varmistetaan tarvittava määrärahataso.

Sotainvalidien korvaukset ja palvelut

Sotilasvammalain perusteella maksetaan sotainvalideille vamman vakavuuden eli haitta-asteen mukaan elinkorkoa. Lisäksi korvausta voi hakea mm. asunnonmuutostöistä, kotihoidosta kuten esimerkiksi ateriapalveluista, kotipalveluista, asumispalveluista palvelutaloissa, kotisairaanhoidosta ja apuvälineistä. Korvausta voi hakea myös kuntoutuksesta, laitoshoidosta, sairaanhoidosta ja matkakuluista. Korvauksia ja kuntoutusta haetaan Valtiokonttorista. Kotiin vietävistä palveluista Valtiokonttori maksaa kuntien antaman arvion perusteella palvelujen järjestämisestä aiheutuneet kulut ennakkoon kunnille. Kunnat tai kuntayhtymät järjestävät sotainvalidien kotiin vietävät palvelut palvelusuunnitelman mukaisesti.

Sotainvalidien puolisoiden ja leskien sekä sotaleskien kuntoutus

Vuosittain annettavalla valtioneuvoston asetuksella määritellään sotainvalidien puolisoille, leskille ja sotaleskien kuntoutukseen käytettävä määräraha ja kuntoutuksen sisältö. Kuntoutusta haetaan Valtiokonttorilta. [Valtioneuvoston asetus sotainvalidien puolisoiden ja leskien sekä sotaleskien kuntoutuksesta vuonna 2019 (1251/2018)]

Rintamaveteraanien korvaukset ja palvelut

Laki rintamaveteraanien kuntoutuksesta sekä rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain muuttamisesta perusteella järjestetään rintamaveteraaneille kuntoutusta ja kotiin vietäviä palveluja. Rintamaveteraanille tulee olla myönnetty rintamasotilas-, rintamapalvelus- tai rintamatunnus. Rintamaveteraanien kotiin vietävistä palveluista tehdään palvelutarpeen arviointi, jonka perusteella kunta järjestää kotiin vietävät palvelut kuten mm. ateria-, siivous-, ja hoivapalvelut. Rintamaveteraanit voivat saada myös kuntoutusta sekä tuettua kotikuntoutusta. Valtiokonttori maksaa kunnille tai kuntayhtymille ennakkoon tammikuun lopussa kuntien arvion mukaan palvelujen järjestämisestä aiheutuvat kustannukset.

Laki eräissä Suomen sotiin liittyneissä tehtävissä palvelleiden kuntoutuksesta (1039/1997)

Eräissä Suomen sotiin liittyneissä tehtävissä palvelleiden kuntoutuksesta annetun lain perusteella kuntoutusta voivat saada esimerkiksi miinojen raivaukseen osallistuneet, sotien aikana puolustusvoimien hoitopaikoissa sairaanhoitotehtävissä palvelleet sekä karjan evakuointiin osallistuneet. Laissa on kirjaus, että heidän on pystyttävä luotettavalla tavalla osoittamaan osallistumisensa kyseisiin tehtäviin. Viimeisin muutos on tullut voimaan 2005, jolloin mainittuun lakiin lisättiin Neuvostoliiton partisaani-iskujen kohteeksi joutuneet sekä sotien aikana karjan evakuointiin osallistuneet henkilöt. Kuntoutusta haetaan Valtiokonttorilta.

Valtioneuvoston asetus eräille ulkomaalaisille vapaaehtoisille rintamasotilaille maksettavasta rintama-avustuksesta 2019 (1252/2018)

Kertasuorituksena myönnettävä rintama-avustus voidaan myöntää Suomen sodissa vapaehtoisina palvelleille ulkomaalaisille rintamasotilaille, jotka asuvat Viron tai entisen Neuvostoliiton alueella tai Suomessa. Avustuksen myöntää Valtiokonttori.